

Za Pasáží 1609
530 02 Pardubice
tel.: 467 303 111
redpa@mfdnes.cz

Předplatné
a distribuce: 225 555 522
Inzerce: 467 303 311

Klíč k dějinám našla historička v denících žen

V odborných kruzích má historička Milena Lenderová pověst ženy, která změnila pohled na vědecké bádání. Nyní ji za celoživotní práci ocenil Stříbrnou medailí Senát.

Martin Ťopek
redaktor MF DNES

PARDUBICE Jednou ze sedmnácti oceněných osob, které získaly tento týden Stříbrnou medaili Senátu, je i profesorka pardubické univerzity Milena Lenderová. Historička je známá tím, že dokázala prosadit téma ženy jako plnohodnotnou součást našich dějin. „Feminismus vnímám velmi pozitivně, není to žádná akce šílených feministek z Ameriky nebo Německa,“ říká bývalá děkanka filozofické fakulty.

Mezi sedmnácti oceněnými jste dva z pardubické univerzity. Za co jste Stříbrnou medaili Senátu získala vy?

To já vlastně ani pořádně nevím, není to za konkrétní práci. Spíše je to ocenění za celoživotní dílo.

Pokud se podíváme na vaše témata, tak v nich najdeme nejčastěji výrazy gender, dějiny každodennosti nebo česko-francouzské kulturní vztahy. Jste spisovatelka, kromě toho jste byla také děkankou filozofické fakulty. Kdo z tohoto výčtu vlastně ocenění získal?

Děkanka jen vyplynula z okolností, asi nikoho jiného neměli, ale tato funkce s vědeckou prací moc nesouvisí, je to spíše práce pro fakultu. Ale když vezmu, co jsem jako historik mohla dělat před listopa-

dem 1989, tak toho moc nebylo. Začala jsem proto dělat nekonfliktní téma školství za národního obrození. Když posléze otevřeli v Praze francouzský ústav pro výzkum středoevropských dějin, objevila jsem tam spoustu materiálů ke studiu česko-francouzských kulturních vztahů. A jak jsem si tam půjčovala knihy, zjistila jsem, že Francouzi dělají úžasným způsobem dějiny žen. Že to není jako u nás, kde se dělají ženy jen jako ženy bojující. To je jediná otrava a jednak se to týká jen velmi tenké vrstvy dam. Francouzi to pojmají jako dějiny žen-

“
O obyčejné skutečnosti vypovídají deníky nejvíce, i když mám ráda i korespondenci a úřední záznamy.

“
ských historických cyklů. A z toho mi vyplynulo další téma: ženské dějiny. A v kontextu běžného života z toho vzešly dějiny každodennosti nebo dějiny dětství. Jeden z možných přístupů je právě i gender. Je to přístup sice zajímavý, ale ne samospasitelný.

Přesto jsou vašimi stěžejními studijními prameny ženské deníky. O obyčejné skutečnosti vypovídají deníky nejvíce, i když mám samozřejmě ráda i další prameny, jako je korespondence nebo prameny úřední povahy. Ale deníky jsou skutečně vlnou do soukromého světa.

Jak se shánějí takové deníky?

No špatně, pochopitelně. Když se po české badatelské obci rozkřiklo, co mě zajímá, tak už mi lidé sami posílali tipy, co kde je. Ale ty první deníky, to byla vždycky šťastná náhoda. Většinou se jedná totiž o zápisky žen ze středních a vyšších vrstev, což byly ženy, dcery nebo sestry nějakého slavného muže. A deník se pak ocitl v jeho pozůstalosti. Mnohdy ale byly v různých archívech jen tak pohozené nebo se vydávaly za deníky mužů. Touto cestou se mi podařilo dát dohromady asi osmdesát deníků.

Na čem pracujete nyní, už máte za sebou asi třináct titulů, jaký bude další?

Nemohu se k tomu pořádně dostat, ale mám krásnou nabídku na druhé vydání mé první knížky K hříchu a modlitbě, která otevřela ono ženské bádání. Myslela jsem, že to zvládnou přes prázdniny, ale vůbec jsem se k tomu nedostala.

Zaměstnávají vás na univerzitě proti vaší vůli i další povinnosti? Nějak mě to nezlobí, ale nejrůznějším způsobem narůstá administrativa, počínaje zadáváním bakalářských prací přes vyplňování cestovních příkazů. Elektronické úřadování je prostě složitější než to papírové. Ale pak to jsou takové věci, že nastoupíte do nějakého rozjetého vlaku, navážete nové kontakty s kolegy z jiných fakult, oni vám s něčím pomohou, vy samozřejmě neodmítnete pomoc jim. S tím přichází i účast ve vědeckých radách a tohle všechno mě dost zaměstnává. Když si vzpomenu, jak jsem psala svou první knihu a mohla na ní pracovat čtrnáct hodin v kuse...

Vraťme se ke genderu, ten se dnes skloňuje velmi často a dost souvisí i s výrazem feminismus. Jaký na něj máte názor?

Oceněná historička Milena Lenderová je jednou ze sedmnácti vědců, kteří převzali Stříbrnou medaili Senátu. Foto: Michal Klíma

Na feminismus mám vysloveně kladný názor, i když je někdy jeho interpretace negativní. To vzniklo hned po listopadu, kdy se hnutí začalo prezentovat jako jakási výstřední činnost zdivočelých amerických a německých feministek. Tak to ale není, jeho kořeny jsou daleko starší, někdo je hledá dokonce ve středověku, jinak se ale rozvíjel

hlavně od konce osmnáctého století a je to přesvědčení o tom, že ženy nejsou ve společnosti oceňovány adekvátním způsobem. Tyto požadavky se samozřejmě s dobou mění, kdysi například chtěly ženy stejný přístup ke vzdělání, dnes žádají stejné manažerské posty. Navíc našim největším feministou byl Masaryk. Kdo si myslí, že feminis-

Fakta Milena Lenderová

Narodila se 25. září 1947 v Kostelci nad Orlicí. Zabývá se dějinami 19. století, především gender historií, dějinami každodennosti a česko-francouzskými kulturními vztahy. Vystudovala dějepis a francouzštinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a v roce 1973 tamtéž obhájila rigorózní práci na téma Československo a habešská krize. V roce 1994 se habilitovala na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v oboru české dějiny. V roce 2001 byla jmenována profesorkou v oboru České dějiny. V letech 2001 až 2007 byla děkankou filozofické fakulty.

mus je nějaký výstřelek, měl by o tom více přemýšlet.

Ale feminismu se přece v poslední době daří, ne?

To ano, ale stále třeba platí, že pokud je žena úspěšná manažerka a věnovala tomu deset let studia, tak pokud jí dítě hlídá chůva, je to špatná matka. Proto říkám studentům, že rovnoprávnost je v hlavách. Zákonky sice jsou, ale dokud se nezmění myšlení lidí, tak bude vše při starém.

Když jsme u studentů, společnost je pod kritikou, že příliš mnoho mladých lidí nestuduje technické obory, ale humanitní obory. Znamená to, že vychováváme třeba příliš mnoho historiků?

Děti jsou vychovávány tak, aby pro ně nebyly technické obory přitažlivé. Každý jde raději prodávat mobily, než aby se vyučil pořádnému řemeslu, které mělo vždycky respekt. Přitom by si slušně vydělali, řemesla chybí. Historici jsou naštesti pro život připraveni přeci jenom lépe. Musí znát alespoň jeden světový jazyk, většinou znají dva. Pro vědu jich je moc, ale uplatní se například v cestovních agenturách nebo v informačních centrech, protože mají určitý rozhled.

Co plánujete do budoucna?

Máme nyní dobrou skupinu doktorandů i absolventy a chceme se pustit do projektu, který odpovídá společenské poptávce, a to jsou porodní báby v historii od středověku do současnosti. To je přitažlivé téma, porodní bába bylo první ženské povolání, kde se vyžadovala kvalifikace, a její postavení ve společnosti se po staletí měnilo.

Klíč k dějinám našla historička v denících žen

1.10.2015 Mladá fronta DNES str. 17 Kraj Pardubický

Martin Ťopek Univerzita Pardubice

V odborných kruzích má historička Milena Lenderová pověst ženy, která změnila pohled na vědecké bádání. Nyní ji za celoživotní práci ocenil Stříbrnou medailí Senát.

PARDUBICE Jednou ze sedmnácti oceněných osob, které získaly tento týden Stříbrnou medaili Senátu, je i **profesorka pardubické univerzity** Milena Lenderová. Historička je známá tím, že dokázala prosadit téma ženy jako plnohodnotnou součást našich dějin. „Feminismus vnímám velmi pozitivně, není to žádná akce šílených feministek z Ameriky nebo Německa,“ říká bývalá **děkanka** filozofické fakulty.

* Mezi sedmnácti oceněnými jste dva z **pardubické univerzity**. Za co jste Stříbrnou medaili Senátu získala vy?

To já vlastně ani pořádně nevím, není to za konkrétní práci. Spíše je to ocenění za celoživotní dílo.

* Pokud se podíváme na vaše témata, tak v nich najdeme nejčastěji výrazy gender, dějiny každodennosti nebo česko-francouzské kulturní vztahy. Jste spisovatelka, kromě toho jste byla také **děkankou** filozofické fakulty. Kdo z tohoto výčtu vlastně ocenění získal?

Děkanka jen vyplynula z okolností, asi nikoho jiného neměli, ale tato funkce s vědeckou prací moc nesouvisí, je to spíše práce pro fakultu. Ale když vezmu, co jsem jako historik mohla dělat před listopadem 1989, tak toho moc nebylo. Začala jsem proto dělat nekonfliktní téma školství za národního obrození. Když posléze otevřeli v Praze francouzský ústav pro výzkum středoevropských dějin, objevila jsem tam spoustu materiálů ke studiu česko-francouzských kulturních vztahů. A jak jsem si tam půjčovala knihy, zjistila jsem, že Francouzi dělají úžasným způsobem dějiny žen. Že to není jako u nás, kde se dělají ženy jen jako ženy bojující. To je jednak otrava a jednak se to týká jen velmi tenké vrstvy dam. Francouzi to pojmají jako dějiny ženských historických cyklů. A z toho mi vyplynulo další téma: ženské dějiny. A v kontextu běžného života z toho vzešly dějiny každodennosti nebo dějiny dětství. Jeden z možných přístupů je právě i gender. Je to přístup sice zajímavý, ale ne samospatitelný.

* Přesto jsou vašimi stěžejními studijními prameny ženské deníky.

O obyčejné skutečnosti vypovídají deníky nejvíce, i když mám samozřejmě ráda i další prameny, jako je korespondence nebo prameny úřední povahy. Ale deníky jsou skutečně vlnou do soukromého světa.

* Jak se shánějí takové deníky?

No špatně, pochopitelně. Když se po české badatelské obci rozkřiklo, co mě zajímá, tak už mi lidé sami posílali tipy, co kde je. Ale ty první deníky, to byla vždycky šťastná náhoda. Většinou se jedná totiž o zápisky žen ze středních a vyšších vrstev, což byly ženy, dcery nebo sestry nějakého slavného muže. A deník se pak ocitl v jeho pozůstalosti. Mnohdy ale byly v různých archivech jen tak pohozené nebo se vydávaly za deníky mužů. Touto cestou se mi podařilo dát dohromady asi osmdesát deníků.

* Na čem pracujete nyní, už máte za sebou asi třináct titulů, jaký bude další?

Nemohu se k tomu pořádně dostat, ale mám krásnou nabídku na druhé vydání mé první knížky K hříchu a modlitbě, která otevřela ono ženské bádání. Myslela jsem, že to zvládnou přes prázdniny, ale vůbec jsem se k tomu nedostala.

* Zaměstnávají vás na **univerzitě** proti vaší vůli i další povinnosti?

Nějak mě to nezlobí, ale nejrůznějším způsobem narůstá administrativa, počínaje zadáváním bakalářských prací přes vyplňování cestovních příkazů. Elektronické úřadování je prostě složitější než to papírové. Ale pak to jsou takové věci, že nastoupíte do nějakého rozjetého vlaku, navážete nové kontakty s kolegy z jiných fakult, oni vám s něčím pomohou, vy samozřejmě neodmítnete pomoc jim. S tím přichází i účast ve vědeckých radách a tohle všechno mě dost zaměstnává. Když si vzpomenu, jak jsem psala svou první knihu a mohla na ní pracovat čtrnáct hodin v kuse...

* Vraťme se ke genderu, ten se dnes skloňuje velmi často a dost souvisí i s výrazem feminismus. Jaký na něj máte názor?

Na feminismus mám vysloveně kladný názor, i když je někdy jeho interpretace negativní. To vzniklo hned po listopadu, kdy se hnutí začalo prezentovat jako jakási výstřední činnost zdivočelých amerických a německých feministek. Tak to ale není, jeho kořeny jsou daleko starší, někdo je hledá dokonce ve středověku, jinak se ale rozvíjel hlavně od konce osmnáctého století a je to přesvědčení o tom, že ženy nejsou ve společnosti oceňovány adekvátním způsobem. Tyto požadavky se samozřejmě s dobou mění, kdysi například chtěly ženy stejný přístup ke **vzdělání**, dnes žádají stejné manažerské posty. Navíc naším největším feministou byl Masaryk. Kdo si myslí, že feminismus je nějaký výstřelek, měl by o tom více přemýšlet.

* Ale feminismu se přece v poslední době daří, ne?

To ano, ale stále třeba platí, že pokud je žena úspěšná manažerka a věnovala tomu deset let studia, tak pokud jí dítě hlídá chůva, je to špatná matka. Proto říkám studentům, že rovnoprávnost je v hlavách. Zákony sice jsou, ale dokud se nezmění myšlení lidí, tak bude vše při starém.

* Když jsme u studentů, společnost je pod kritikou, že příliš mnoho mladých lidí nestuduje technické obory, ale humanitní obory. Znamená to, že vychováváme třeba příliš mnoho historiků?

Děti jsou vychovávány tak, aby pro ně nebyly technické obory přitažlivé. Každý jde raději prodávat mobily, než aby se vyučil pořádnému řemeslu, které mělo vždycky respekt. Přitom by si slušně vydělali, řemesla chybí. Historici jsou naštěstí pro život připraveni přeci jenom lépe. Musí znát alespoň jeden světový jazyk, většinou znají dva. Pro vědu jich je moc, ale uplatní se například v cestovních agenturách nebo v informačních centrech, protože mají určitý rozhled.

* Co plánujete do budoucna?

Máme nyní dobrou skupinu doktorandů i absolventy a chceme se pustit do projektu, který odpovídá společenské poptávce, a to jsou porodní báby v historii od středověku do současnosti. To je přitažlivé téma, porodní bába bylo první ženské povolání, kde se vyžadovala kvalifikace, a její postavení ve společnosti se po staletí měnilo.

O obyčejné skutečnosti vypovídají deníky nejvíce, i když mám ráda i korespondenci a úřední záznamy.

Fakta Milena Lenderová Narodila se 25. září 1947 v Kostelci nad Orlicí. Zabývá se dějinami 19. století, především gender history, dějinami každodennosti a českofrancouzskými kulturními vztahy. Vystudovala dějepis a francouzštinu na Filozofické fakultě **Univerzity** Karlovy a v roce 1973 tamtéž obhájila rigorózní práci na téma Československo a habešská krize. V roce 1994 se habilitovala na Pedagogické fakultě Jihočeské **univerzity** v Českých Budějovicích v oboru české dějiny. V roce 2001 byla jmenována **profesorkou** v oboru České dějiny. V letech 2001 až 2007 byla **děkankou** filozofické fakulty.

Foto popis| Oceněná historička Milena Lenderová je jednou ze sedmnácti vědců, kteří převzali Stříbrnou medaili Senátu.

Foto autor| Foto: Michal Klíma

O autorovi| Martin Ťopek, redaktor MF DNESRegionální mutace| Mladá fronta DNES - pardubický kraj